

KEVEÄ

—

Retrokuosimalliston suunnittelu
Forssan museon kuosiaineistojen
pohjalta

Sofianna Lastikka
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Muotoilija AMK
Tekstiilisuunnittelu
Opinnäytetyö
27.4.2021

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Lastikka Sofianna
Otsikko: KEVEÄ – retrokuosimalliston suunnittelu Forssan museon kuosiaineistojen pohjalta
Sivumäärä: 25 sivua + 2 liitettä
Aika: 27.4.2021
Tutkinto: Muotoilija AMK
Tutkinto-ohjelma: Muotoilun tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto: Tekstiilisuunnittelu
Ohjaajat: Lehtori Tiina Karhu
Lehtori Tuiti Paju

Tässä opinnäytetyössä käsitellään sisustukseen suunnatun kuosimalliston suunnittelua sekä 1960–1970-lukujen kuosisuunnittelutrendejä ja värejä. Kuosimalliston innoittajana ja inspiraationa toimivat 1960- ja 1970-luvuilta peräisin olevat kuosit. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimii Forssan museo, jonka digitoitujen aineistojen pohjalta kuosimalliston suunnittelu ja suunnittelutrendien analysointi on tehty. Työn tavoitteena on suunnitella 1960–70-lukujen kuosien pohjalta yhtenäinen kuosimallisto, josta välittyy inspiraatioaineisto, ja jonka osat tukevat hyvin toisiaan.

Opinnäytetyö koostuu kirjallisesta ja produktiivisesta osuudesta. Kirjallisessa osuudessa käsitellään 1960- ja 1970-lukujen kuosityylejä ja värien käyttöä sekä hieman edellämainittujen vuosikymmenten yleishistoriallisia tapahtumia. Kuosien kuviomaailman ja värien analysoinnista syntyneitä huomioita käytetään hyväksi omaa kuosimallistoa suunniteltaessa. Kirjalliseen osuuteen lukeutuu myös suunnitteluprosessin raportointi sekä valmiin kuosimalliston esittely. Produktiiviseen osuuteen kuuluu kuosimalliston suunnittelu sekä yhteistyökumppanin haastattelu ja digitaalisten aineistojen tutkiminen.

Menneiden vuosikymmenten tyylit kiertävät jatkuvaa kehää ja palaavat aina tietyn väliajoin takaisin muotiin. Vanhoja trendejä hyödynnetään esimerkiksi vaatetuksessa, sisustuksessa ja taiteessa. Trendit eivät välttämättä palaa täysin samoina kuin ne olivat alun perin, vaan ne yleensä yhdistetään nykyajan tyyliin ottamalla vaikutteita ihailtavasta aikakaudesta. Näin syntyy jotain uutta vanhaa hyödyntäen eli retroa.

Tämän opinnäytetyöprosessin lopputuloksena syntynyt KEVEÄ-kuosimallisto on juuri tätä vanhan ja uuden yhdistelmää: inspiraatio on otettu 1960–1970-lukujen suunnittelusta, ja mallisto on koottu kasaan käyttäen nykyaikaista tekniikkaa ja materiaaleja.

Avainsanat: kuosi, kuosisuunnittelu, retro

ABSTRACT

Author: Lastikka Sofianna
Title: KEVEÄ – Designing a Retro Pattern Collection Based on Forssa Museum Archives
Number of pages: 25 pages + 2 appendices
Date: 27 April 2021
Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Design
Specialisation option: Textile Design
Instructors: Tiina Karhu, Senior Lecturer
Tuiti Paju, Senior Lecturer

This final project studies the design of a pattern collection for interior design, as well as the pattern design trends and colors of the 1960s and the 1970s. The final project is completed in collaboration with Forssa Museum, whose digital archives are used in the analysis of the design trends and the design of the pattern collection.

The final project consists of an artistic project and a written report reflecting on the process and the results. The written part deals with the general historical events, as well as the pattern styles and use of color in the 1960s and the 1970s. The observations arising from the analysis of the patterns are used in the design of the pattern collection. The written part also includes the breakdown of the design process and the presentation of the finished pattern collection. The productive part of the final project includes designing a pattern collection, researching digital archives as well as interviewing representatives of Forssa Museum.

As a result of this final project, the KEVEÄ-pattern collection is a complete mixture of old and new. The inspiration of the collection is from the patterns of the 1960s and the 1970s, while the production and design is strictly modern. The use of historical influences brings the appreciation of the design styles of the past to the forefront.

Key words: print, print design, retro

SISÄLLYS

1 Johdanto	1
2 Yhteistyökumppanina Forssan museo	2
3 Viitekehys	3
4 Kuosisuunnittelu 1960–1970-luvuilla	4
4.1 Jättikukkia muutoksen keskellä	4
4.2 Kukista kyllästymiseen	9
5 Kuosimalliston suunnitteluprosessi	13
5.1 Ideointi	14
5.2 Luonnostelu	15
5.3 Työstö	16
5.4 Valmis kuosimallisto – K E V E Ä	17
6 Yhteenveto	20
Lähteet	22
Liitteet	

1 Johdanto

Kiinnostukseni vanhaa suunnittelua kohtaan heräsi vuonna 2016 asuessani lukion ajan isovanhempieni luona Espoossa. Mummulassa avautui itseni kaltaiselle 1990-luvun lopulla syntyneelle kuosi-intoilijalle aivan uusi maailma. Löysin kaappien perukoilta vanhoja, värikkäitä verhoja, pussilakanoita ja täkkejä, joita isovanhempani olivat joko ostaneet omille lapsilleen tai saaneet lahjaksi (kuva 1). Mummulleni nämä olivat vain kankaita, jotka ovat olleet käytössä vuosikymmeniä ja myöhemmin jääneet kaappeihin lojumaan. Minulle niistä tuli lähes pakkomielle, sillä vanhoissa kankaissa on mielestäni jotain todella kiehtovaa, ja rakastuin löytämieni tekstiilien rohkeisiin kuoseihin ja kirkkaisiin väreihin.

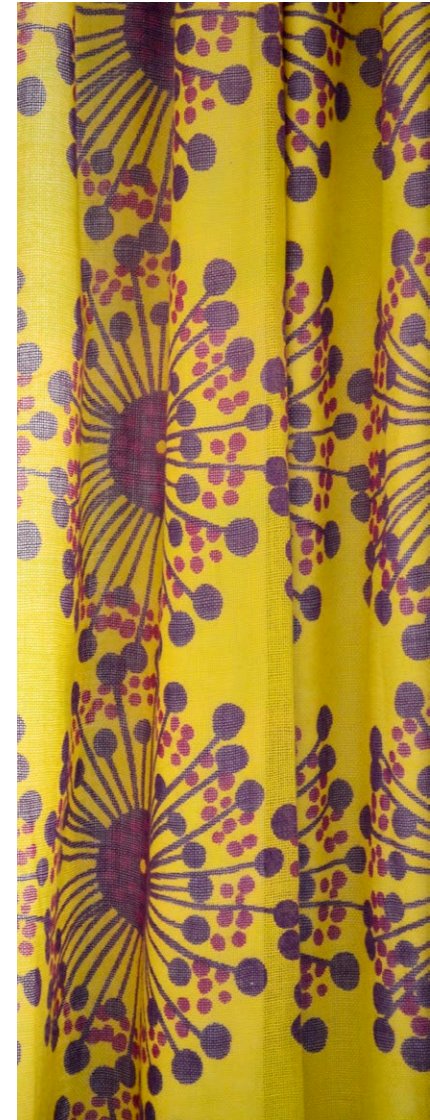
Käsitteet vintage ja retro menevät yleensä helposti sekaisin. Vintagella tarkoitetaan oman aikansa laadukasta tuotetta. Retro puolestaan on vanhaa aikakautta imitoivaa suunnittelua. (Weiland-Särmälä 2018.) Esimerkiksi aito 1950-luvulta peräisin oleva lipasto on vintagea eikä retroa. Retroksi lipaston tekisi se, jos se olisi nykyaikaisilla tekniikoilla valmistettu huonekalu, jonka suunnittelussa on otettu vaikutteita vanhoista lipastoista. Retro on siis vanhan tyylin lainaamista.

Kiinnostukseni menneiden vuosikymmenten suunnitteluun ja retroon lisääntyi tekstiilisuunnittelun opintojen aikana. Kävimme luokkaretkellä Forssan

museossa, ja tutustuimme museon näyttelyihin ja arkistoihin sekä kävimme 1900-luvun kuosityylejä läpi vuosikymmen kerrallaan. Ihastuin 1960- ja 1970-lukujen kuoseihin, ja tahdoin syventyä niihin enemmän tämän opinnäytetyön yhteydessä.

Tavoitteenani on suunnitella Forssan museon digitoitun tekstiilikokoelman pohjalta sisustustekstiileihin tarkoitettu kuosimallisto, jonka kuosit sopivat keskenään yhteen sekä tukevat toisiaan. Haluan suunnitella malliston, josta välittyy 1960–70-lukujen kuoseista tuttu tunnelma, mutta jossa on myös nykyajan ja oman suunnitteluni leima. Historiaosuuden tavoitteena on tutustua syvemmin vuosikymmenten trendeihin ja kuosisuunnitteluun vaikuttaneisiin asioihin sekä saada ammennettua aiheesta enemmän innoittavia tekijöitä.

Toisessa ja kolmannessa luvussa esittelen yhteistyökumppanini Forssan museon ja sen roolin opinnäytetyössäni sekä viitekehysten ja tutkimuskysymyksen. Neljännessä luvussa syvennytään kuosisuunnitteluun 1960–1970-luvuilla. Oma suunnitteluprosessiani käydään läpi ideoinnista kuosimalliston työstöön ja lopulta esittelyyn viidennessä luvussa. Viimeisessä luvussa kokoan yhteen opinnäytetyöprojektin tavoitteet sekä loppupohdinat.

Kuva 1. Käsinpainetut Hyrrä-verhot vuodelta 1978 ovat peräisin isoäitini kaapeista, ja ovat nykyään itselläni käytössä.

2 Yhteistyökumppanina Forssan museo

Opinnäytetyöni yhteistyökumppanina toimii Forssan museo, jonka aineistojen pohjalta inspiroituneena suunnittelen oman kuosimallistoni. Forssan museon rooli opinnäytetyössä on toimia aineistojen tarjoajana.

Suomalainen painotekstiiliteollisuus on saanut alkunsa Forssan kaupungissa, jonne Axel Wilhelm Wahrenin johtama Forssa Oy perusti Suomen ensimmäisen kangaspainon vuonna 1861 (Niinimäki & Saloniemi 2008). Forssan museo sijaitsee historiallisella kehräämöalueella, jossa on museon lisäksi muuta kulttuurin, koulutuksen ja vapaa-ajan toimintaa, kuten musiikkiopisto, lasten ja nuorten kuvataidekoulu sekä Forssan kaupunginkirjasto ja Hämeen ammattikorkeakoulu (kuva 2). Painotekstiilien tuotanto puolestaan keskittyi kutomon alueelle, joka sijaitsee noin kilometrin päässä kehräämästä. (Forssan museo.)

Forssan museo aloitti toimintansa vuonna 1923 Lounais-Hämeen museona ja siirtyi vuonna 2010 Forssan kaupungin hallintaan. Museo säilyttää ja tutkii paikkakunnan historiaa. Sen tallennusvastuulla on erityisesti suomalainen painetun kankaan historia, jonka tärkeä tuotantopaikka Forssa oli. Museon erityiseksi tekee esineistä, valokuvista sekä valtavista arkistoista koostuva ainutlaatuinen tekstiiliteollisuuden kokoelma, joka käy läpi lukui-

sia tekstiiliteollisuuden työvaiheita aina puuvillalangan kehräämisestä painetun puuvillakankaan esittelyyn. Museokokoelmasta löytyy noin 500 hyllymetriä mm. kuosinäytteitä ja -luonnoksia, mallikirjoja, värjäysreseptejä ja -testauksia sekä henkilöstöön ja markkinointiin liittyvää materiaalia. (Forssan museo.)

Forssan museon yhteyteen avataan syksyllä 2021 Kuosikeskus, joka esittelee, säilyttää ja tutkii museon teollisen tekstiilin kokoelmaa. Kokoelma koostuu Forssassa eri yritysnimien alla tuotetusta painokankaasta aina 1800-luvun lopulta 2000-luvun puolelle saakka. Kokoelma on mittakaavansa ja ajallisen ulottuvuutensa puolesta ainutlaatuinen niin Suomessa kuin kansainvälisesti katsoen. (Huttunen 2021.)

Kuosikeskuksen muutostyöt on aloitettu vuoden 2020 syksyllä, ja niiden aikana museon laaja kuosikokoelma on väistöiloissa Kuosikeskuksen avaamiseen saakka. Tämän takia en opinnäytetyöprosessin aikana päässyt niihin tutustumaan. Pääsin kuitenkin käsiksi Forssan museon digitaaliseen aineistoon, josta löysin paljon kiinnostavia kuoseja sekä kuosiluonnoksia. Näiden pohjalta pystyin suunnittelemaan oman mallistoni. Museon digitoitu aineisto löytyy internetistä sivuilta forssanmuseumo.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/ ja piipunjuurella.finna.fi/.

Kuva 2. Forssan tehtaan Kehräämöalue.

3 Viitekehys

Kuva 3. Viitekehys.

Viitekehysten keskiössä on sisustukseen suunnatun kuosimalliston suunnittelu (kuva 3). Suunnitteluprosessiin linkittyy olennaisesti Forssan museo, jonka painotekstiiliaineistoja käytän inspiraationlähteenä omassa suunnittelussani. Kuosisuunnittelun historiaan syventyminen auttaa ymmärtämään, miksi 1960–70-lukujen kuosit ovat sellaisia kuin ovat, sekä löytämään ja tunnistamaan retrokuosille tunnusomaiset piirteet. Kyseessä olevien vuosikymmenten kuosiaiheisiin ja -väriin perehtyminen toimii apuna ja pohjana myös omalle kuosimallistosuunnittelulleni.

Opinnäytetyössäni pyrin vastaamaan tutkimuskysymykseen: Miten suunnittelen sisustukseen sopivan kuosimalliston Forssan museon painotekstiiliaineistojen pohjalta?

Tutkimuskysymykseen pyrin vastaamaan tutkimalla kirjallisuuslähteitä ja Forssan museon digitaalisia aineistoja sekä haastatteleamalla yhteistyökumppania. Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä 1.

4 Kuosisuunnittelu 1960–1970-luvuilla

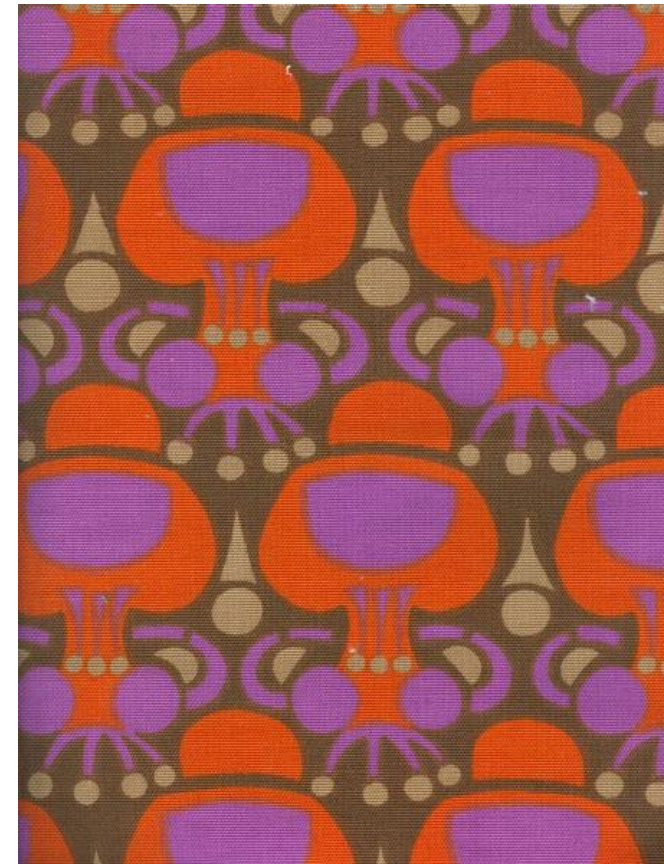
Historialliset ja arkipäiväiset ilmiöt näkyvät aikansa suunnittelussa.

Tässä luvussa käsittelen tiiviisti 1960- ja 1970-lukujen yleishistoriallisia tapahtumia antamaan pohjaa käsiteltävien vuosikymmenten hahmottamiseen. Tapahtumat on pääosin jaettu Suomen sisäisiin tapahtumiin ja elämäntapamuutoksiin, kansainvälisiin tapahtumiin sekä kulttuuri-ilmiöihin. Yleishistoriaosuuden jälkeen perehdyn syvemmin painokangassuunnitteluun ja kuosimaailman trendeihin, jotka puolestaan toimivat pohjana omalle suunnittelulleni.

Tutustuin 1960–70-luvun kuoseihin Forssan museon Kuoseja kaikille -kokoelmasta sekä piipunjuurella.finna.fi-sivustolta. Piipun juurella -sivustolta löytyy paljon Puuvillatehtaiden Myyntikonttorin (PMK) kuositauluja, joihin on järjestetty vuosittain ja sesongeittain myydyimpien kuosien kangasnäytteitä. Kuosi- ja väritrendien sekä tyyli muutosten analysointi on tehty pääosin näiden kuositaulujen pohjalta.

4.1 Jättikukkia muutoksen keskellä

1960-lukua kutsutaan muutoksen ja murroksen vuosikymmeneksi, jolloin elintaso nousi ja suomalaisten massamuutto maaseudulta kaupunkiin johti elinkeinorakenteen muutokseen. Suomessa siirryttiin viisipäiväiseen työviikkoon, mikä lisäsi suomalaisten vapaa-ajan määrää, ja samalla moderni kulutusyhteiskunta teki läpimurron. (Heinonen 2008.) Muuttoliikkeen johdosta kaupunkien laidoille alkoi kohota uusia Herttoniemen, Tapiolan ja Maunulan kaltaisia lähiöitä (Laakso 2003). Uusien elementtitalojen leveämmät ikkunat loivat tekstiiliteollisuudelle kysyntää, kun uusiin asuntoihin kaivattiin leveämpiä verhokankaita (Niinimäki & Saloniemi 2008).

Kuva 4. Helena Perheentuvan vuoden 1968 kuosissa voi nähdä avaruusteemaa.

Suomalaisten kulutustottumusten muutos näkyi autojen ostamisen, ravintoloissa käymisen ja matkustelun yleistymisenä sekä television suosion nousuna. Lisääntyneen vapaa-ajan ansios- ta ihmisillä oli enemmän aikaa uusille harrastuksille sekä kulttuurimenoille, kuten teatterille, musiikille ja taiteelle. (Heinonen 2008.) Kotitalouksiin tulivat jääkaapit, pakastimet, pesukoneet ja pölynimurit, jotka muuttuivat pikkuhiljaa ylellisyystavaroista välttämättömyyshyödykkeiksi (Laakso 2003).

Ajankohtaisia kansainvälisiä tapahtumia ja puheenaiheita 1960-luvulla olivat vuoden 1961 noottikriisi ja kauppajärjestö EFTAan liittyminen sekä television kautta seuratut vuoden 1962 Kuuban kriisi ja John F. Kennedyn salamurha vuonna 1963 (Laakso 2003; Jalkanen 2006). Uutiset Vietnamin sodasta aiheuttivat sotavastaisuutta ja useita sodanvastaisia kansanliikkeitä. Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton avaruuskilpa sekä Neil Armstrongin vuoden 1969 kuukävely näkyivät niin populaarikulttuurissa ja taiteessa kuin kuosisuunnittelussakin (Laakso 2003) (kuva 4).

Televisiosta katsottiin 1960-luvulla Jaakko Jahnukaisen Levyraatia, Spede Pasasta sekä Kivisiä ja Sorasia (Heinonen 2008). Musiikkimaailmassa nuorison kuuntelemaa kevyttä musiikkia alettiin kutsua popiksi ja The Beatles -yhtye oli suuressa suosiossa (Peltonen, Kurkela & Heinonen 2003). Marimekko niitti suosiota sekä kotimaassa että ulkomailla. Taiteen saralla taiteilijat alkoivat ottaa teoksillaan kantaa taiteen ulkopuolisiin asioihin, mikä sai osakseen paheksuntaa ja kritiikkiä. Muun muassa Harro Koskisen Sikamessias-teos sai vuonna 1969 jumalanpilkkasyytteen samoin kuin Hannu Salaman Juhannustanssit-romaani vuonna 1964. (Peltonen ym. 2003.)

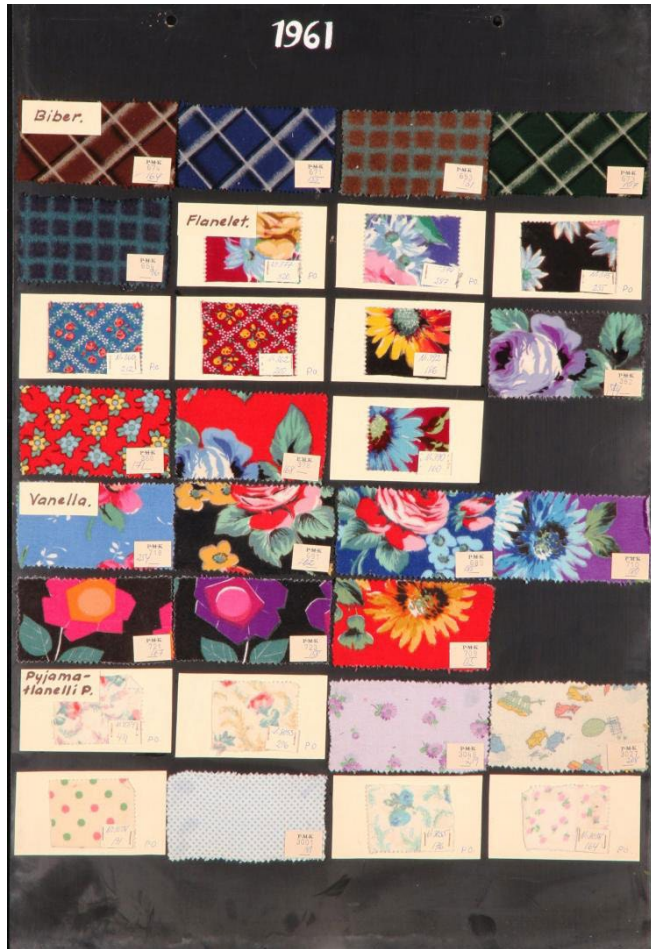
1960-luku on jäänyt mieliin myös nuorison liikehdinnän vuosikymmenenä (Peltonen ym. 2003). Suurten ikäluokkien aikuistuminen lisäsi opiskelijoiden määrää, ja nuorten uusi elämäntyyli ja -rytmi aiheutti kiilun nuorison ja heidän vanhempiensa välille. Nuorison oli vaikea hyväksyä edellisten sukupolvien arvomaailmaa, joten he alkoivat kyseenalaistaa vanhoja ajattelutapoja ja auktoriteetteja. (Laakso 2003; Peltonen ym. 2003.) 1960-luvulla syntyi myös uusia nuoriso- ja alakulttuureita, ja erityisesti Yhdysvalloista saapunut hippiliike vaikutti näkyvänä nuorison keskuudessa (Laakso 2003). ”Hippikukkia” näkyi myös kuosisuunnittelussa (kuva 5).

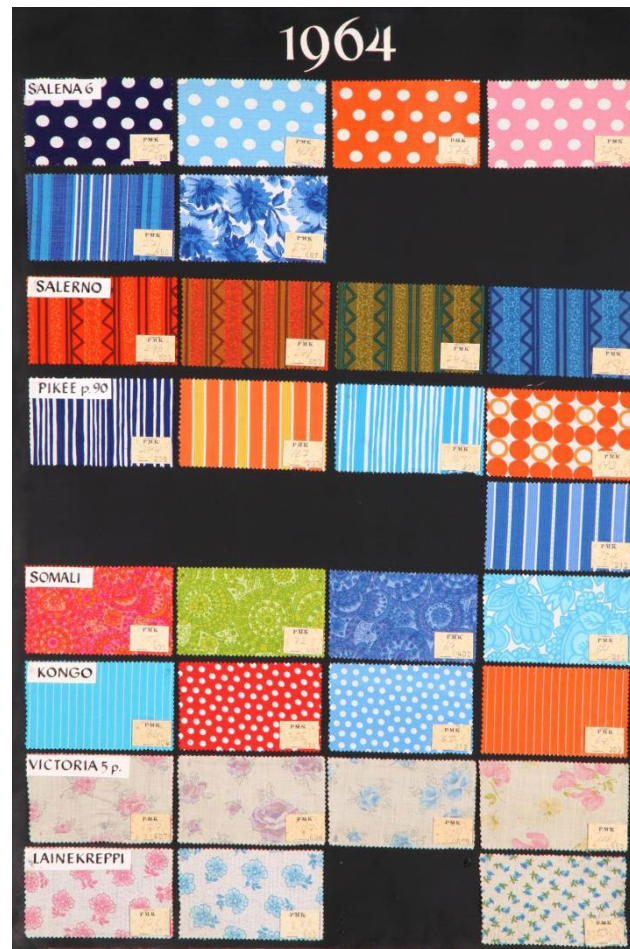
Kuva 5. Hippiliike näkyi 1960-luvulla myös kuosisuunnittelussa. Helena Perheentupa 1967.

”1950-luvun jälkeen värit alkoivat kirkastumaan ja alettiin näkemään ennakkoluulottomampia väriyhdistelmiä.”

(Asta Louhelo 2021)

Kuva 6. PMK:n kuositaulu vuodelta 1961

Kuva 7. PMK:n kuositaulu vuodelta 1964.

Kuva 8. PMK:n kuositaulu kesältä 1967.

1960-luku oli tekstiiliteollisuuden kulta-aikaa, jolloin painettujen kankaiden suosio kasvoi ja tehtiin palkattiin yhä enemmän taiteilijoita suunnittelemaan kuoseja. Jättikukat kirkkaine väreineen valtasivat kuosimarkkinat. Vuosikymmenen aikana perustettiin uusia kangaspaino- ja suunnitteluyrityksiä, ja tehtiin uusia painotekniikkainvestointeja. Uudet painotekniikat vaikuttivat painokankaiden suunnitteluun mm. värienkäytön vapautumisena. (Niinimäki & Saloniemi 2008.) Värikemian uudistuminen reaktiivivärien käyttöönoton myötä näkyi painovärien kirkkastumisena (Louhelo 2021).

1960-luvun alun kuosit olivat vielä suhteellisen vaaleita ja pienikuvioisia. Vuosien 1960–62 kuositauluissa näkyy paljon pääosin hyvin pieniä kukka-aiheita vaalealla pohjalla, mutta suurempiakin kukkia oli jo tullut näkyviin (kuva 6). Vuosikymmenen alkupuolen kukka-aiheet olivat mm. realistisia, yksityiskohtaisia ja kolmiulotteisia. Värit olivat pääosin murrettuja ja haaleita. Kuositauluissa näkyy paljon ruskeaa, tummaa punaista, tummaa sinistä sekä valkoista, beigeä ja harmaata. Keltaista tai oranssia väriä ei paljoa vuosikymmenen alun kuoseissa näkynyt.

Kukkien rohkeampi yksinkertaistaminen ja abstraktimmat kuosit alkoivat näkymään selkeästi vasta vuosikymmenen puolivälin jälkeen. Vuoden 1964 kuositauluissa näkyy jo tyyliä tyyliä ja graafisempia kuoseja kuin aiemmin (kuva 7). Kuosien koko alkoi suurenemaan mitä pidemmälle 1960-lukua edettiin. Vuosikymmenen lopulla kuluttajien uusi suhtautuminen väreihin näkyi oranssin, vihreän ja sinisen lähiväriharmonioiden suosion nousuna (kuva 8). Kuositauluja tutkittaessa värien käytössä näkyy selkeä muutos vuoden 1964 jälkeen, jolloin kuosien värit alkoivat suorastaan loistamaan. Vuodet 1967–69 olivat 1960-luvun värikkäimmät vuodet, ja kirkkaiden värien käyttö jatkui 1970-luvulle saakka (kuva 9).

Kuva 9. Vuoden 1968 kuoseja.

Kuosien nimeäminen oli 1960-luvulla vielä suhteellisen harvinaista ja vain todella harvalla kuosilla oli omat nimensä. Finlayson Oy on ottanut 2000-luvulla useita vanhoja kuoseja uustuotantoon, minkä yhteydessä kuosit on myös nimetty. (Louhelo & Huttunen 2021.) Esimerkkinä tästä on Aini Vaarin Taimi-kuosi vuodelta 1961, joka on alunperin ollut nimetön, ja on myöhemmin otettu uudelleen tuotantoon Taimi-nimellä (Kuoseja kaikille; kuva 10).

Kuosien nimettömyys jatkui myös 1970-luvulla. Joillain Pirkko Hammarbergin kuoseilla alkoi olla nimiä, mutta muuten nimeäminen ei ollut vielä yleistä. Esimerkkinä Hammarbergin nimetyistä kuoseista on Beauford-kuosi vuodelta 1972 (kuva 18, vasen alareuna). Kuosi on todennäköisesti suunniteltu suoraan asiakkaalle, sillä sitä ei löydy Finlaysonin tai PMK:n kokoelmista lainkaan. (Louhelo & Huttunen 2021.)

1960-luvun kuosivalikoimasta on hankala löytää ns. tunnetuinta kuosia, joka tulisi monien mieleen 1960-lukua miettiessä. Kuitenkin Forssan museon edustaja haastateltaessa esille nousi Pirkko Korkeamäen vuoden 1966 kuosi, joka oli aikanaan todella suosittu (kuva 11). Forssan museon arkistoista löytyy kyseisestä kuosista valmistettu jakku ja minihame, jotka on saatu museolle lahjoituksena. Korkeamäen kuosi oli niin suosittu, että se oli vuonna 1966 PMK:n myydyimpien kuosien joukossa. (Louhelo & Huttunen 2021; kuva 11.)

Kuva 10. Aini Vaarin Taimi vuodelta 1961

Kuva 11. Pirkko Korkeamäki 1966.

4.2 Kukista kyllästymiseen

1970-lukua kuvaillaan poliittisen keskustelun sekä opiskelija-aktiivisuuden vuosikymmeneksi, jolloin ihmiset alkoivat ottaa enemmän kantaa yhteiskunnallisiin asioihin. Urho Kekkonen oli poliittisen uransa huipulla ja toimi Suomen presidenttinä läpi koko 1970-luvun. (Niinimäki & Saloniemi 2008; Kotimaisten kielten keskus.) Vuoden 1973 öljykriisi herätti ihmisten kiinnostuksen ympäristöasioihin, ja alettiin kiinnittää enemmän huomiota luonnonvaroihin ja niiden käyttöön. Suomi pääsi myös paistattelemaan kansainvälisiin parrasvaloihin, kun Kekkosen isännöimä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous (ETYK) järjestettiin Finlandia-talolla Helsingissä vuonna 1975. (Kotimaisten kielten keskus; kuva 12.)

Koulutuksessa siirryttiin peruskoulujärjestelmään, jonka avulla mahdollistettiin kaikille suomalaisille varallisuudesta riippumaton yleissivistävä koulutus. Poliittisuus levisi myös kouluihin, ja esimerkiksi 1930-luvulla perustettu opiskelijoiden etujärjestö Teiniliitto alkoi toimimaan politiikan kentällä erittäin aktiivisesti. (Perälä 2016.)

1960-luvulla alkanut muuttoliike maaseudulta kaupunkeihin ja Ruotsiin jatkui vielä 1970-luvullakin. Uusia betonilähiöitä syntyi edelleen, ja kotien väljenemisen ansiosta lapset saivat omat makuuhuoneensa. (Niinimäki & Saloniemi 2008.) Televisiosta katsottiin mm. Hannu Karpoa, Tankki täyteen-sarjaa, Pikku Kakkosta sekä Miss Suomi -kilpailuja (Kotimaisten kielten keskus). Pubit ja pizzeriat yleistyivät, ja niitä alkoi ilmestyä myös lähiöihin (Heinonen 2008). Musiikkia kuunneltiin mm. Irwin Goodmanin ja Hurriganes-yhtyeen levyiltä, ja elokuvateattereissa nähtiin Tähtien sotaa, James Bondia sekä Uuno Turhapuroa (Kotimaisten kielten keskus).

Kuva 12. 1970-luvulla kuviot muuttuivat pienemmiksi ja värit murretuiksi. Ulla Nummikoski 1975.

Vielä 1960-luvulla sisustus- ja vaatekankaiden välillä ei ollut tehty erottelua, vaan ne olivat osa yhtä suurta ryhmää. Tämä päättyi 1970-luvun alussa, kun ateljeissa tehtiin selkeä sisustus- ja vaatekankaiden jako omiksi tuoteryhmikseen. Suunnittelijat siis jakautuivat vain tietynlaisten tekstiilien suunnitteluun. Molemmilla suunnitteluryhmillä oli omat koordinaattorinsa, joiden tehtävänä oli mm. tehdä valinnat tuotantoon otettavista malleista yhdessä markkinoinnin edustajan ja mallin tekijän kanssa. Koordinaattorit myös toimivat tuotteiden ulkonäöstä ja kaupallisuudesta vastaavina henkilöinä. Suunnittelutyössä siirryttiin yksittäisten, kauniiden kuosimallien suunnittelusta yhtenäisen kokonaisuuden suunnitteluun. (Niinimäki & Saloniemi 2008.)

Käsityöläisyys alkoi kiinnostaa monia tekstiilitaiteilijoita, ja 1970-luvulla perustettiin useita pienpajoina, joissa kankaanpainanta tehtiin pääosin käsityönä (Aav & Viljanen 2007). Käsinpainettujen kankaiden kansallisromanttiset aiheet olivat kuluttajien mieleen, ja folklorinen trendi levisi myöhemmin myös teollisesti painettuihin kankaisiin (Niinimäki & Saloniemi 2008).

Kuva 13. PMK:n kuositaulu, kesä 1970.

1970-luvun alun kuosimaailma näytti melko samalta kuin 1960-luvun lopulla. Kuosit olivat edelleen melko suuria, kirkkaita ja tyylieltyjä (kuva 13). Pikkuhiljaa kohti 1980-lukua mentäessä on kuitenkin havaittavissa kyllästymistä 1960-luvun jättikukkiin. Vuosikymmenen puolivälin jälkeen kuviokoot alkoivat pienentyä ja myös värit alkoivat palata takaisin tummiin ja murrettuihin sävyihin. Palattiin siis takasin hillitympään kuosisuunnitteluun.

Vuosikymmenen lopulla kuosit muuttuivat entistä graafisemmiksi. Kuoseissa näkyi pienikokoisia kukkia, palloja, kolmioita, viivoja ja ruutuja. Kukat ja pallot olivat tasaisella pohjalla kaukana toisistaan, kun taas ruudut ja viivat muodostivat tiheitäkin väripintoja. Kirkkaan punaisen värin nousut suosio näkyy erityisen hyvin Kuoseja kaikille -kokoelman vuosien 1976–78 kuoseista (kuva 14).

Vuodevaatetekstiileissä värit muuttuivat 1970-luvun lopulla murretuista sävyistä hempeisiin pastellisävyihin, joita näkyi myöhemmin 1980-luvulla hyvinkin paljon. Lakanoissa myös suosittiin positiivi-negatiivi-väriytyksiä, joissa lakanan yhdelle puolelle painettiin esimerkiksi punaiselle pohjalle valkoisia pieniä kuvioita ja toiselle puolelle sama kuvio negatiiviväreillä eli valkoiselle pohjalle painettiin punaisia kuvioita. Vuodevaatteiden positiivi-negatiivi-väriytyksillä pyrittiin tuomaan raikkautta makuuhuoneisiin. (Louhelo 2021.)

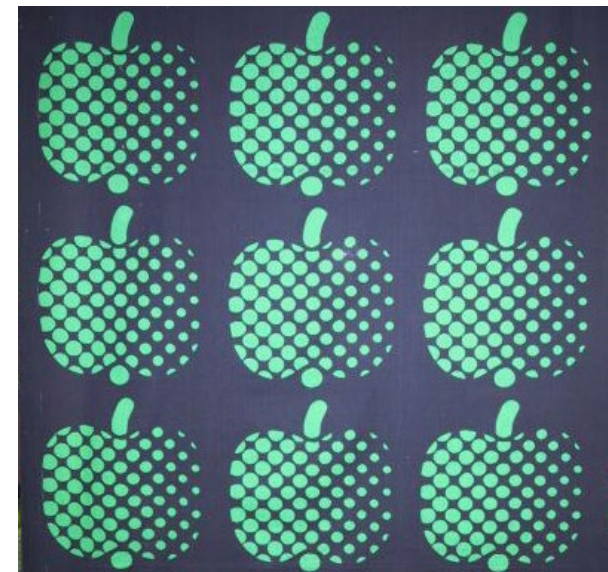
Kuva 14. Kuoseja vuosilta 1976–78.

1970-luvun kuoseista Arja Mattilan Sydän-kangas taitaa olla koko vuosikymmenen tunnetuin kuosi (kuva 15). Se on suunniteltu vuonna 1973 ja on ollut niin suosittu, että sitä on painettu vuosien kuluessa yli miljoonaa metriä. Kuosin suuresta suosiosta ja valtavista painomääristä johtuen kuosin nimi on muuttunut ihmisten suussa Miljoonasydämeiksi. Finlayson on 2000-luvulla myynyt Miljoonasydäntä Onni-nimellä. (Kuoseja kaikille.)

1960-luvulla alkoi kuoseissa näkyä uutta optista suunnittelutyyliä. Tyyli oli peräisin op-taiteesta, jossa pyrittiin luomaan geometrinen muotojen ja jyrkkien kontrastien avulla optisia illuusionia (Niinimäki & Saloniemi 2008). Pirkko Hammarbergin vuoden 1973 Optinen omena on erinomainen esimerkki op-taiteesta, ja se onkin yksi 1970-luvun tunnistettavimmista kuoseista (kuva 16). Myös Optista omenaa on otettu myöhemmin uustuotantoon uusilla väriyhdistelmillä.

Kuva 15. Arja Mattilan Miljoonasydän 1973.

Kuva 16. Pirkko Hammarbergin Optisen omenan alkuperäisväritys.

5 Kuosimalliston suunnittelu

Tässä luvussa käyn läpi kuosimalliston suunnitteluprosessin, jonka vaiheisiin kuuluvat ideointi, luonnostelu, kuosien työstö sekä valmiin kuosimalliston esittely.

Kuosimalliston suunnittelu alkoi tuotesarja-ajatuksen pohjalta. Jokaiselle kuosille on mietitty mahdollinen käyttötarkoitus, jotta suunnittelu ja mittakaavojen miettiminen olisi itselleni helpompaa ja luontevampaa. Malliston kuosit on suunniteltu kodintekstiilitarkoitukseen eli pussilakanoihin, pyyhkeisiin, verhoihin, patalappuihin sekä koristetyynyihin. Tuotesarjaidea on viety konseptin tasolle, eikä tuotteista valmisteta fyysisiä malleja tämän opinnäytetyön yhteydessä (kuva 17).

Käyttötarkoitukset vaikuttivat huomattavasti kuosien raporttikokoihin: esimerkiksi 22 cm leveisiin patalappuihin ei ole järkevää suunnitella kooltaan 64x64 cm kokoista kuosia, sillä se ei tulisi näkymään kokonaisuudessaan tuotteessa. Näin ollen lähdin tavoittelemaan pussilakanasettiin ja verhoihin hyvin suurta ja näyttävää kuosia. Koristetyynyn ja pyyhkeiden kuosien olisi oltava melko hillittyjä ja sellaisia, että ne sopisivat pohjoismaiseen sisustustyyliin pieniksi väripilkkuiksi. Patalappuihin ja -kintaisiin tahdoin jotain todella runsasta ja hauskaa.

Näin syntyi idea kevyestä ja pirteästä kuosimallistosta, joka toisi iloa, valoa ja värikkyyttä arkeen.

Kuva 17. Opinnäytetyöprosessi seinällä hahmottamisapuna.

5.1 Ideointi

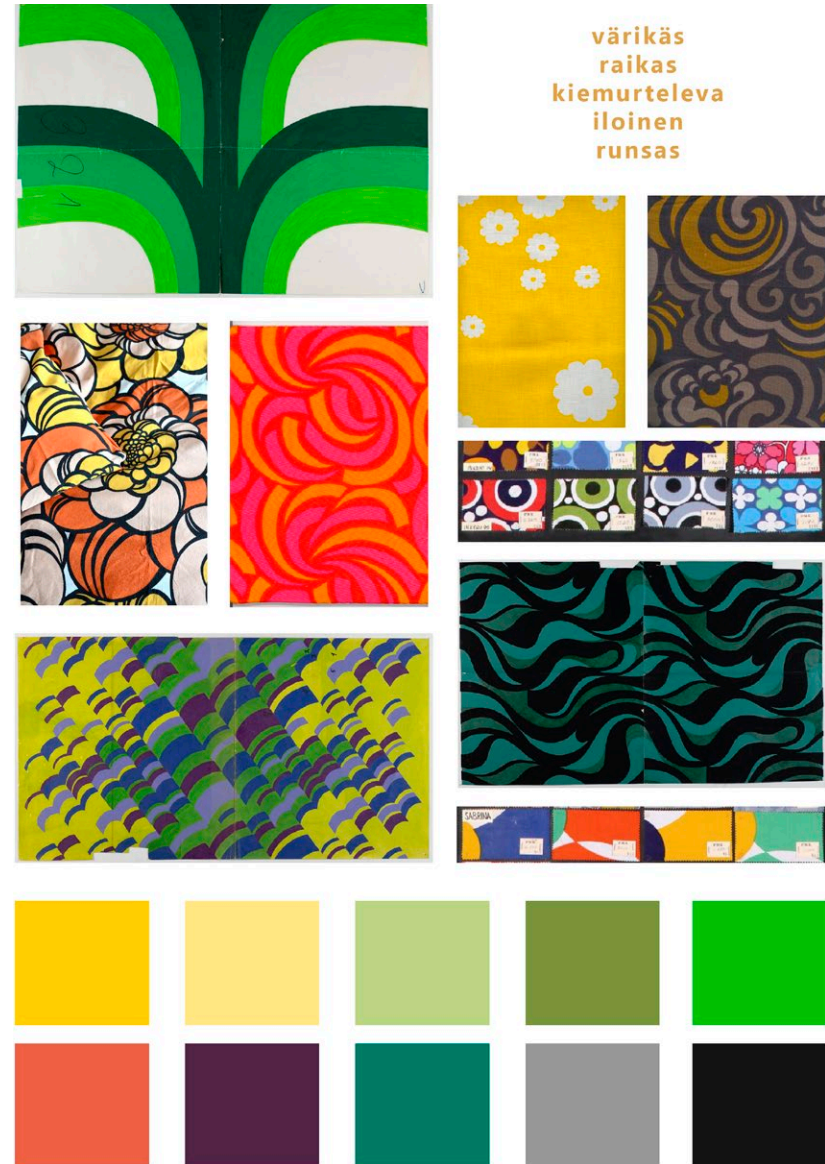
Kuosimalliston ideointi alkoi Forssan museon digitaalisten kuosiaineistojen läpikäynnistä sekä inspiraatiotaulun tekemisestä (kuva 18). Tauluun liitin aineistoista löytämiäni kuoseja, jotka miellyttivät itseäni eniten. Taulu toimi koko suunnittelu-proessin ajan muistutuksena tyylistä, jota tahdoin omaan kuosimallistooni tuoda.

Inspiraatiotauluun valitut kuosit ovat pääosin 1960–70-lukujen vaihteen sisustus-kankaisiin suunniteltuja. Kuoseissa minua kiinnostivat erityisesti värikkyys ja lähiväriharmoniat sekä orgaaniset ja soljuvat muodot. Erityisesti Pirkko Hammarbergin 1960–1970-luvun vaihteen kuosiluonnokset kiehtoivat, sillä ne edustivat juuri sitä tyyliä, jota halusin hyödyntää omassa suunnittelussani.

Lisäsin inspiraatiotauluun myös värikartan väreistä, joita tahdoin omissa kuoseisani käyttää. Värimailman halusin prosessin alusta lähtien olevan oranssin ja keltaisen lähiväreistä koostuva yhdistelmä kirkkaita ja pirteitä sävyjä (kuva 19).

- RAIKAS
- VÄRIKÄS
- ORANSSIA, KELTASTA
- MUSTAA, HARMAATA, VALKOSTA

- ORGAANISET MUODOT
- PIRKKO HAMMARBERG
- KÄYRÄT
- LÄHIVÄRIHARMONIA
- RUNSAUS
- ABSTRAKTI

Kuva 18. Inspiraatiotaulu ja värikartta.

Kuva 19. Muistilista kuosimalliston tyylistä.

5.2 Luonnostelu

Kuosimallistoa suunnitellessani pyrin yhdistämään retroteeman mahdollisimman hyvin omaan suunnittelutyylini, joten Forssan museon kuosiaineistojen tutkiminen oli jatkuvasti taustalla pyörivä tehtävä etenkin luonnosteluvaiheessa. Retroteema toi myös mukanaan tietynlaisen runsaudentavoittelun sekä muodoilla leikkimisen tarpeen (kuva 20).

Aivan opinnäytetyöprosessin alussa olin luonnostellut nopeasti INKA-kuosin (esitellään luvussa 5.4), jonka ympärille lähdin rakentamaan yhtenäistä kuosimallistoa. Luonnoksia tehdessäni kiinnitin erityistä huomiota erilaisten viivojen ja linjojen luomiseen sekä orgaanisiin muotoihin. Luonnoksiin syntyikin erinäisiä kiemuroita sekä piirtonopeuden ja kynän asennon vaihtelusta syntyneitä kuvioita. (kuva 21)

Kuva 20. Luonnosteluprosessi.

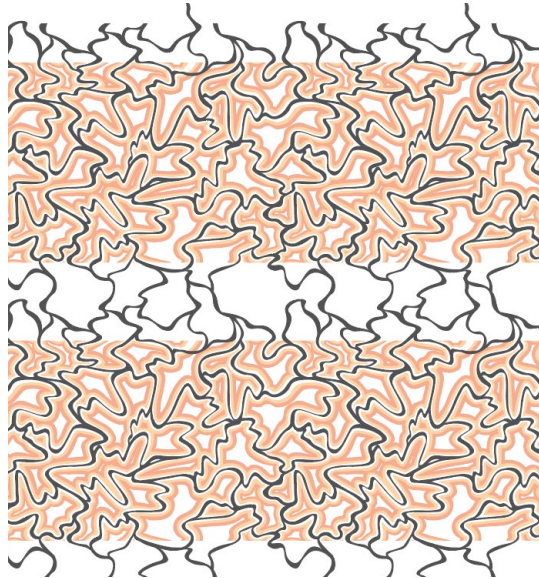
Kuva 21. Piirsin erilaisia viivaluonnoksia ensin ruudukkoon, josta valitsin parhaimmat ja toistin ne suuremmassa koossa.

5.3 Kuosien työstö

Luonnosten työstäminen tietokoneella saumattomasti jatkuviin raportteihin oli suunnittelu- ja työstöprosessin aikaavievien osuus. Etenkin KERTTU-kuosi vei paljon aikaa monimutkaisuutensa ja usean värinsä takia (kuva 22, 23).

Kuoseja suunnitellessani mietin, millä painotekniikalla kuosien painatus voisi toteutua. Toiveena oli, että kuoseja voisi painattaa kankaalle laakapainotekniikkaa käyttäen. Ongelmana oli tarkkaa kohdistusta vaativat kuosit, kuten KERTTU, joka voisi kyseisellä tekniikalla olla hankala toteuttaa. Siksi päädyin rotaatiopainotekniikkaan, jossa kuvio painetaan kankaalle lieriönmuotoisten rotaatorullien avulla. Rotaatorullien ympäryysmitta on yleensä n. 64 cm, joten kuosiraporttien on oltava korkeudeltaan maksimissaan 64 cm tai 64:än jaollinen, jotta kuosista saadaan siististi jatkuva (Pellonpää-Forss 2009). Näin ollen omien kuosieni raportit ovat kooltaan joko 32 cm x 32 cm tai 64 cm x 64 cm.

Kuosiraporttien valmistuessa kuoseille oli valittava väryhdistelmät ja niistä oli tehtävä esityskuvat. Esityskuvista pystytään näkemään, miltä kuosit näyttäisivät valmiissa tuotteissa, ja näin kokonaisuuden hahmottaminen onnistuu paremmin.

Kuva 23. Kuosiraportin työstö, KERTTU.

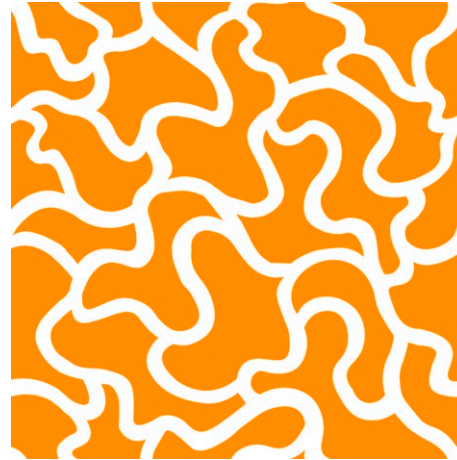
Kuva 22. Luonnosten skannaus.

5.4 Valmis kuosimallisto – K E V E Ä

Kuosimalliston kuosit syntyivät viivan liikkeestä ja vauhdista. Mallisto rakentui INKA-kuosin ympärille, joka oli ensimmäinen tekemäni luonnos, josta pidin todella paljon.

Kuosien nimillä ei ole kummempaa tarinaa. Ne syntyivät siten, että INKA-kuosin kuosiraportin valmistuessa lähdin kirjoittamaan kirjaimia peräkkäin, ja niistä muodostui sattumalta nimi Inka. Muilla kuoseilla jatkoin alkanutta linjaa, eli nekin saivat sattumanvaraiset suomalaisten naisten nimet. (kuva 24)

INKA

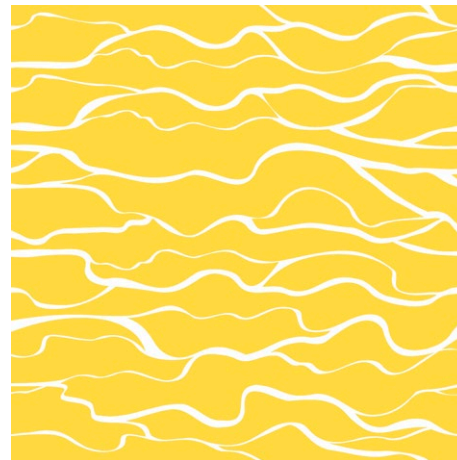
VIIVI

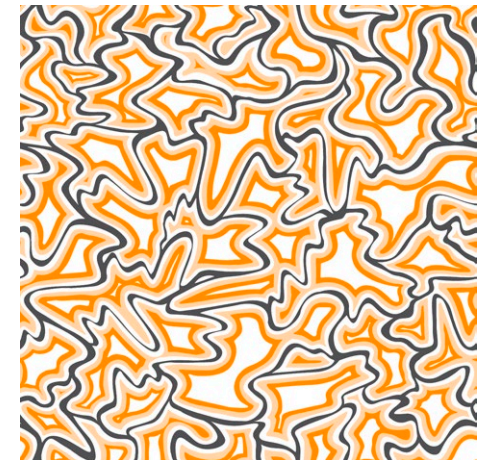
KATRI

KATARIINA

KERTTU

Kuva 24. KEVEÄ-kuosimalliston kaikki kuosit.

INKA

Kuva 25. INKA. Raporttikoko 32x32 cm.

INKA-kuosin suunnittelin koristetyynyyn sisustuksen väripilkuksi (kuva 25).
VIIVI sopisi suuren kokonsa puolesta hyvin verhoihin ja erityisesti läpinäkyviin valo-
verhoihin (kuva 26).

VIIVI

Kuva 26. VIIVI. Raporttikoko 64x64 cm.

KATRI

Kuva 27. KATRI. Raporttikoko 64x64 cm.

KATRI-kuosista muodostui oma henkilökohtainen lempikuosini jo luonnosteluvaiheessa ja halusin suunnitella siitä todella näyttävän ja suuren. Suuren kokonsa takia KATRI sopi erittäin hyvin pussilakanoihin (kuva 27).

Käsiptyyhkeisiin halusin suunnitella jotain yksinkertaista ja froteeptyyhkeen nukan korkeuden avulla erottuvaa kuosia. KATARIINA vastasi suunnitelmiani ja sen muodostuisikin pyyhkeeseen juuri nukan kautta (kuva 28).

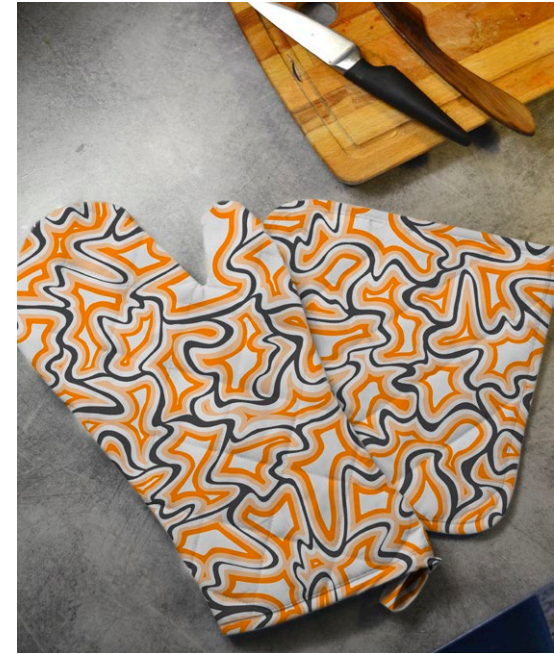
KERTTU-kuosin suunnittelin sen runsauden takia tietoisesti hieman pienempään tuotteeseen, jotta kuosi ei olisi liian hallitseva tai silmille hyppivä. Patalapuissa ja -kintaissa se toimisi INKA-kuosin tavoin pienenä sisustuksen väripilkkuna (kuva 29).

KATARIINA

Kuva 28. KATARIINA. Raporttikoko 32x32 cm.

KERTTU

Kuva 29. KERTTU. Raporttikoko 32x32 cm.

6 Yhteenveto

Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella yhtenäinen kuosimallisto, josta välittyä inspiraationlähteenä käytettyjen 1960–70-lukujen kuosien tunnelma ja muotokieli. Lisäksi halusin tutustua syvemmin kuosisuunnittelun ja painotekstiiliteollisuuden historiaan sekä oppia tunnistamaan eri vuosikymmenten kuosit toisistaan.

Omiin henkilökohtaisiin tavoitteisiini kuului värikkään ja raikkaan kuosimalliston suunnittelu, omien suunnittelutaitojeni parantaminen sekä opittujen tekniikoiden soveltaminen. Värien käytössä asetuin tahallisesti hieman mukavuusalueeni ulkopuolelle, sillä yleensä olen suunnitellut pääosin vain kaksivärisiä kuoseja. Tämän opinnäytetyön aikana halusin kokeilla taitojani useamman värin käyttämisessä sekä miellyttävän taiton toteuttamisessa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli: Miten suunnittelen sisustukseen sopivan kuosimalliston Forssan museon painotekstiiliaineistojen pohjalta?

Kysymykseen pyrin vastaamaan:

- tutkimalla Forssan museon digitaalisia kuosiaineistoja,
- analysoimalla kuosityylejä, -värejä ja -aiheita,
- tutustumalla painoteollisuus- ja yleishistoriaan sekä
- haastattelemalla yhteistyökumppania.

Yhteistyökumppanin Forssan museon tavoitteena on rohkaista tutustumaan kokoelmissa säilytettävään kuosiperintöön uuden luomisen inspiraatioaineistona. Koen tässä onnistuneeni hyvin, sillä suunnittelemani kuosimallisto on juuri tätä uuden ja vanhan yhdistelmää. Forssan museon palaute opinnäytetyöstä löytyy liitteestä 2.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmistä kaikista hyödyllisimpiä olivat Forssan museon digitaalisten aineistojen tutkiminen sekä museon edustajien haastattelu. Aineistoja tutkimalla sain analysoitua 1960- ja 1970-lukujen suunnittelutyylejä ja opin tunnistamaan kuosit toisistaan. Haastattelusta sain yksityiskohdista tietoa, joka auttoi kokoamaan tekstin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Kirjallisten lähteiden tutkiminen auttoi ymmärtämään paremmin kuosisuunnittelun historiaa. Lisäksi vuosikymmenten yleishistoriallisiin tapahtumiin perehtyminen auttoi aikakausien kokonaisuuksien hahmottamisessa.

Haastavaa opinnäytetyöprojektissä oli toimeksiannon vapaus. Sain itse tehdä kaikki kuosimallistoon ja opinnäytetyöhön liittyvät päätökset, mikä johti ajoittaiseen motivaatiopulaan ja paikallaan junaamiseen. Sain kuitenkin projektin loppupuolella koottua ajatukseni siten kasaan, että sain työnteon taas sujumaan, ja projektin loppua kohden asiat järjestyivät kuin itsestään.

Opinnäytetyön lopputuloksena syntyneeseen kuosimallistoon olen todella tyytyväinen. Esittelin kuosimalliston haastattelun yhteydessä Forssan museon museolehtori Kristiina Huttuselle ja museoamanuenssi Asta Louhelolle, ja sain todella positiivista palautetta. Heidän mukaansa retroinspiraatio tulee kuoseista selkeästi esille, ja pohjamateriaalin tutkiminen näkyy suunnittelemissani kuoseissa. Mallistosta tuli juuri niin värikäs kuin itse toivoin, ja erityisesti viivan tyyli kuoseissa miellyttää itseäni todella paljon.

Kuosien työstäminen projektin aikana oli tehokkaampaa ja järjestelmällisempää kuin aiemmissa projekteissa. Kuosiraporttien kokoamiseen löytyi puolivahingossa tyylin säilyttämiseen täydellisesti sopivat työkalut, ja tarvittavat työvaiheet olivat alusta asti selvät. Olin muodostanut kuoseista mielessäni vahvan vision, jota lähdin johdonmukaisesti toteuttamaan, ja kuosit valmistuivat erittäin nopeasti ja vaivattomasti.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli itselleni yllättävän rankka. Työskentelyni ei ollut yhtä tehokasta kuin olisin toivonut, ja huomasin monesti kaivautuneeni syvään epätoivoon, josta oli todella vaikea nousta ylös. Liiallinen stressaaminen vei tekemisen ilon välillä kokonaan pois, ja keskityin ajoittain täysin väärin asioihin. Tekstin tuottaminen tuntui hankalalta, ja motivaatiopula aiheutti turhaa stressiä ja ahdistusta. Kirjoittamisesta kuosimalliston suunnitteluun siirtyminen oli taitekohta, joka toi työskentelymotivaation takaisin, ja joka auttoi projektin loppuun saattamisessa. Luovan työn tekeminen kohotti mielentilaani huomasti, ja asiat alkoivat vihdoinkin järjestyä. Prosessin loppuosa eteni osittain jopa vaivattomastikin. Kuosimalliston ja opinnäytetyön taiton valmistuessa tuntui, että palaset loksahdivat paikoilleen, ja työskentelystä tuli melkein jopa mukavaa.

Projektin aikana opin tunnistamaan tilanteet, joissa stressi alkoi vaikuttamaan liikaa työskentelyyn, ja opin välttämään niitä tekemällä tarpeellisia toimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä olivat mm. taukojen pitäminen, työskentelyn lopettaminen hetkeksi kokonaan sekä ulkoilun ja maisemanvaihdon tärkeys.

Kaiken kaikkiaan olen opinnäytetyöhöni suhteellisen tyytyväinen. Opin itsestäni, työskentelytavoistani sekä heikkouksistani paljon. Prosessin aikana arvostukseni vanhoja kuoseja kohtaan nousi, ja kiinnostus kuosisuunnitteluun ja painokangastuotantoon lisääntyi. Henkisesti rankan kevään jälkeen olen erittäin helpottunut ja todella ylpeä, että jaksoin vaikeinakin aikoina puskea itseäni eteenpäin. Koen saavuttaneeni asettamani tavoitteet, tunnen olevani etevämpi kuosisuunnittelija, ja sain projektin aikana varmuuden omaan suunnittelutyöhöni.

Lähteet

Aav, Marianne & Viljanen, Eeva 2007. Vuokko: Vuokko Nurmesniemi – pukuja ja kankaita. Helsinki: Designmuseo.

Forssan museo. Kuoseja kaikille. [verkkosivu]
<<http://www.forssanmuseo.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/>>

Forssan museo. Meistä. [verkkosivu]
<<http://www.forssanmuseo.fi/vierailijalle/meista/>> (luettu 3.3.2021)

Heinonen, Visa 2008. MUUTOKSIA SUOMALAISTEN VAPAA-AJAN VIETOSSA - kotisohvalla, yhteisöissä ja matkailuelämyksissä. Kulutustutkimuksen seura.
<<http://www.kulutustutkimus.net/nyt/wp-content/uploads/2008/11/kts2008heinonen.pdf>>

Huttunen, Kristiina 2021. Opinnäytetyö ja palaute. Sähköpostitiedonanto: 20.4.2021.

Jalkanen, Marita (toim.) 2006. Työväentutkimus. Helsinki: Työväenperinne – Arbetartradition ry
<<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/167376/TT%202006%20PDF%20A.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

Kotimaisten kielten keskus. Sanoin saavutettu: 1970-luku. [verkkosivu]
<https://www.kotus.fi/nyt/teemakoosteet/sanoin_saavutettu_satavuotias_suomi/sanoin_saavutettu_1970-luku> (luettu 3.3.2021)

Laakso, Mikko (toim.) 2003. Eilispäivän Suomi – Jälleenrakennuksesta yltäkylläisyyteen. Helsinki: Valitut palat.

Niinimäki, Kirsi & Saloniemi, Marjo-Riitta 2008. Kretongista printtiin. Helsinki: Maahenki Oy.

Nykänen, Annika 2017. SUUNNITTELIJA KUOSISSAAN – Onnistuneen kuosisuunnittelun keskeiset tekijät. Opinnäytetyö. Oulu: Oulun Ammattikorkeakoulu, Viestinnän tutkinto-ohjelma, visuaalinen suunnittelu. Luettavissa osoitteessa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124074/Nykanen_Annika.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pellonpää-Forss, Maija 2009. Kankaanpainanta: välineet, suunnittelu, painaminen. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.

Peltonen, Matti, Kurkela, Vesa & Heinonen, Visa 2003. Arkinen kumous: suomalaisen 60-luvun toinen kuva. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Perälä, Reijo 2016. Peruskoulu mullisti Suomen koululaitoksen. Helsinki: Yle Elävä Arkisto.
<<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/01/19/peruskoulu-mullisti-suomen-koululaitoksen>> (luettu 3.3.2021)

Perälä, Reijo 2011. Teiniliitto oli aikansa mahtijärjestö. Helsinki: Yle Elävä Arkisto.
<<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2011/11/15/teiniliitto-oli-aikansa-mahtijarjesto>> (luettu 3.3.2021)

Rakennemuutoksen ja radikalismien vuosikymmen. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti [verkkosivu]

<<https://elavamuisti.fi/vuosikymmenet/maaltamuuton>> (luettu 10.2.2021)

Tarinoita piipun juurelta. [verkkosivu]

<<https://piipunjuurella.finna.fi/>>

Weiland-Särmälä, Katja 2018. Mitä on retro? Antiikki & Design.

<<https://antiikkidesign.fi/blogit/mita-on-retro>> (luettu 22.4.2021)

Haastattelut

Louhelo, Asta 2021. Museoamanuenssi. Forssan museo. Haastattelu: 7.4.2021.

Huttunen, Kristiina 2021. Museolehtori. Forssan museo. Haastattelu: 7.4.2021.

Kuvalähteet

Kansikuva. KATRI. Sofiana Lastikka

Kuva 1. Käsinpainetut Hyrrä-verhot vuodelta 1978. Sofiana Lastikka

Kuva 2. Forssan tehtaan Kehräämöalue (Forssan museo)

<<http://www.forssanmuseum.fi/vierailijalle/vierailu-museossa/>>

Kuva 3. Viitekehys. Sofiana Lastikka.

Kuva 4. Helena Perheentuvan vuoden 1968 kuosissa voi nähdä avaruusteemaa.

<http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=189&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>>

Kuva 5. Hippiliike näkyi 1960-luvulla myös kuosisuunnittelussa. Helena Perheentupa 1967.

<http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=398&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1967&ps_vapaasanahaku=>>

Kuva 6. PMK:n kuositaulu vuodelta 1961.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-62822>>

Kuva 7. PMK:n kuositaulu vuodelta 1964.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-62835>>

Kuva 8. PMK:n kuositaulu kesältä 1967.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-62853>>

Kuva 9. Vuoden 1968 kuoseja.

Pirkko Hammarberg

<http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=183&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>>

Kati Mattila

<http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=183&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>>

Aini Vaari

<http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=497&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>>

Pirkko Hammarberg

<http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=471&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>>

Pirkko Korkeamäki

<http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=64&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>>

Kati Mattila

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=175&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=175&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=)

Aini Vaari

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=487&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=487&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=)

Aini Vaari

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=491&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=491&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=)

Ulla Perho-Nummikoski

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=547&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=547&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=)

Kuva 10. Aini Vaarin Taimi vuodelta 1961.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=556&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1961&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=556&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1961&ps_vapaasanahaku=)

Kuva 11. Pirkko Korkeämäki 1966. Forssan museo.

<<https://www.instagram.com/p/Bnn068mn-pJ/>>

Kuva 12. 1970-luvulla kuviot muuttuivat pienemmiksi ja värit murretuiksi.

Ulla Nummikoski 1975.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=552&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1975&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=552&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1975&ps_vapaasanahaku=)

Kuva 13. PMK:n kuositaulu, kesä 1970.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-62865>>

Kuva 14. Kuoseja vuosilta 1976–78.

Ulla Vapaavuori 1976.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=195&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1976&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=195&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1976&ps_vapaasanahaku=)

Raili Konttinen 1977.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=157&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1977&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=157&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1977&ps_vapaasanahaku=)

Kati Mattila 1978.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=172&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1978&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=172&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1978&ps_vapaasanahaku=)

Pirkko Vuorinen 1977

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=285&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1977&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=285&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1977&ps_vapaasanahaku=)

Aini Vaari 1978.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=499&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1978&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=499&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1978&ps_vapaasanahaku=)

Arja Mattila 1978.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=40&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1978&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=40&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1978&ps_vapaasanahaku=)

Outi Silfvenius 1978.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=6&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1978&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=6&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1978&ps_vapaasanahaku=)

Pirkko Vuorinen 1976.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=284&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1976&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=284&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1976&ps_vapaasanahaku=)

Kati Mattila 1976.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=95&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1976&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=95&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1976&ps_vapaasanahaku=)

Kuva 15. Arja Mattilan Miljoonasydän 1973.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-82357>>

Kuva 16. Pirkko Hammarbergin Optisen omenan alkuperäisväritys.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=12&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1973&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=12&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1973&ps_vapaasanahaku=)

Kuva 17. Opinnäytetyöprosessi seinällä hahmottamisapuna. Sofiana Lastikka.

Kuva 18. Inspiraatiotaulu ja värikartta. Sofiana Lastikka.

Pirkko Hammarberg 1972.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-81635>>

Aini Vaari, Doris 1972. Finlaysonin juhlamallisto 2020. Sofianna Lastikka.

Pirkko Hammarberg 1968.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=13&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=13&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1968&ps_vapaasanahaku=)

Pirkko Hammarberg, Beauford 1972.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-81678>>

Pirkko Korkeamäki 1974–75.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=56&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1974-1975&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=56&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1974-1975&ps_vapaasanahaku=)

Raili Konttinen 1967.

<[http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=406&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1967&ps_vapaasanahaku=>](http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/kuoseja-kaikille/?kokoelmaid=406&newstitle=&ps_suunnittelija=&ps_vuosi=1967&ps_vapaasanahaku=)

PMK:n kuositaulu, kesä 1970.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-62864>>

Pirkko Hammarberg 1972.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-81642>>

PKM:n kuositaulu talvi 1969.

<<https://piipunjuurella.finna.fi/Record/forssanmuseum.pju-62862>>

Kuva 19. Muistilista kuosimalliston tyylistä. Sofianna Lastikka.

Kuva 20. Luonnosteluprosessi. Sofianna Lastikka.

Kuva 21. Piirsin erilaisia viivaluonnoksia ensin ruudukkoon, josta valitsin parhaimmat ja toistin ne suuremmassa koossa. Sofianna Lastikka.

Kuva 22. Luonnosten skannaus. Sofianna Lastikka.

Kuva 23. Kuosiraportin työstö, KERTTU. Sofianna Lastikka

Kuva 24. KEVEÄ-kuosimallisto. Sofianna Lastikka.

Kuva 25. INKA. Raporttikoko 32x32 cm. Sofianna Lastikka.

Kuva 26. VIIVI. Raporttikoko 64x64 cm. Sofianna Lastikka.

Kuva 27. KATRI. Raporttikoko 64x64 cm. Sofianna Lastikka.

Kuva 28. KATARIINA. Raporttikoko 32x32 cm. Sofianna Lastikka.

Kuva 29. KERTTU. Raporttikoko 32x32 cm. Sofianna Lastikka.

Liite 1

Haastattelukysymykset

Aihe: 1960- ja 1970-lukujen kuosit

- Mikä tulee mieleen sanasta retro?
- Entä 1960- ja 1970-luvuista?
- Mitkä kuosit mielestänne voisivat olla 60- ja 70-lukujen suosituimmat/tunnetuimmat? Pomppaako mieleen jotain erityistä kuosia tai suunnittelijaa?
- Onko jotain yleishuomoita 1960- ja 1970-lukujen suunnittelusta, väreistä, kuoseista ym.?
- Kuosien nimistä.
- Kommentteja inspiraatiotaulusta.
- Kommentteja kuosimallistosta.

Palaute

Opinnäyte "Kevyt", Sofianna Lastikka
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Muotoilija AMK, Tekstiilisuunnittelu 2021

Liite 2

Forssan museon
kirjallinen palautelausunto

Sofianna Lastikka tutki opinnäytetyötään varten Forssan museon teollisen tekstiilin kokoelman 1960–70-luvun digitaalisesti saatavilla olevaa aineistoa. Lastikka tutustui aineistoon kokoelmatietokanta piipunjuurella.finna.fi:n ja museon nettisivuilla sijaitsevan Kuoseja kaikille - kokoelman kautta. Lisäksi Lastikka haastatteli amanuessi Asta Louhelo ja kävi taustakeskusteluja museolehtori Kristiina Huttusen kanssa. Työn loppuvaiheessa Lastikka sai palautetta edellisten lisäksi museonjohtaja Kati Kivimäeltä.

Forssan museon kokoelma-aineistoista Lastikka päätyi tarkastelemaan 1960–70-luvun vaihteen kuosisuunnittelua, erityisesti Finlayson-Forssa oy:n kuosisuunnitteluateljeessa tuohon aikaan työskennelleen Pirkko Hammarbergin töitä. Lisäksi hän tarkasteli kuositauluja eri vuosikymmenten myydyimpien kuosien osalta. Lastikka loi valitsemiensa inspiraatiokuosien avulla värikartan ja tarkasteli kuosien muotokieltä.

Opinnäytteen kirjallinen osuus tuo mielestämme onnistuneesti esiin valittujen vuosikymmenten suunnittelun erityispiirteitä ja taustoittaa niitä riittävästi. Lastikka osasi rajata tarkasteluaineiston tarpeeksi kapealle sektorille; eri tarkoituksiin tehdyn kuosituotannon runsaus olisi muutoin saattanut hajottaa työtä liikaa.

Kun museolla tarkastelimme Lastikan opinnäytettä varten suunnittelemaa kuosikokoelmaa, totesimme, että kuosikokoelmassa näkyy inspiraatiokuosien piirteitä, erityisesti Pirkko Hammarbergin op-taidehenkiset 1960–70-luvun vaihteen sisustuskuosiluonnokset sekä Hammarbergin vuoden 1968 Top gabardine -riippunäyte ovat olleet selkeästi tärkeitä lähtökohtia omalle suunnittelulle. Inspiraatioaineiston vaikutus näkyy mm. valituissa väreissä sekä vahvan, kaapelimaisen, värisävyiltään tummasta vaaleaksi muuntuvan trio-viivan käytössä kuoseissa "Katri" ja Kerttu". Lastikan oma kuosikokoelma ei mielestämme kuitenkaan kopioi vanhoja muotoja tai värejä sellaisenaan vaan hän on näkökulmastamme pystynyt toteuttamaan kokonaisuuden, jossa valitut kuosit ja valitun ajan kuosisuunnittelun suuntaviivat ovat lähtökohta ja visuaalinen rajausta omalle suunnittelulle. Pidimme myös siitä, miten Sofianna Lastikka on avannut suunnittelijantyönsä vaiheita ja periaatteita, jotka vaikuttivat kuosien lopulliseen ilmiasuun.

Sofianna Lastikan kanssa käydyt taustakeskustelut näkyvät lopputyössä mm. retron käsitteen pohdinnassa. Keskustelimme myös mahdollisuudesta käsitellä työssä tekijänoikeudellisia reunaehdotuksia liittyen vanhan kuosiperinnön hyödyntämiseen. Mikäli Lastikalla on mahdollisuutta jatkaa aiheen parissa, myös suunnittelun reunaehdot inspiraatiokuosien suunnitteluajanaan versus nykyhetki voisivat tuoda esiin kiinnostavia uusia piirteitä sekä kuosimalleista että suunnittelijan ammatista.

Forssan museon puolesta voin todeta, että yhteistyö sujui hyvin ja olemme erittäin tyytyväisiä lopputulokseen.

Forssassa 23.huhtikuuta 2021

Kristiina Huttunen, museolehtori,
Forssan museo, Wahreninkatu 12, 30100 Forssa